

33ste zondag jaar A

Mt. 25,14-30

In het Evangelie vertelt Jezus de gelijkenis van de talenten. Een talent was een vrij grote som geld, ongeveer anderhalf keer het jaarloon van een arbeider. Vandaag hoorden we het verhaal van drie knechten, aan wie geld wordt toevertrouwd in verschillende hoeveelheden in verhouding tot hun capaciteiten - vijf, twee en één. De eerste knecht investeerde alles om er nog vijf bij te verdienen. Degene met twee talenten verdubbelde het bedrag. Een derde, die één talent kreeg, groef een gat en begroef het geld erin. Toen de meester terugkwam, beloonde hij degenen die hun talenten hadden verdubbeld en hij prees hun betrouwbaarheid: "Ga binnen in de vreugde van uw heer."

De dienaar die het talent begroef, vertelde een ander verhaal: "Heer, ik heb ervaren dat gij een hard mens zijt, die oogst waar gij niet gezaaid hebt en binnenhaalt waar gij niet hebt uitgestrooid. Daarom was ik bang en ben uw talent in de grond gaan verbergen. Hier hebt ge uw eigendom terug." En daarop zegt zijn meester: 'Slechte en luie knecht, je had moeten bankieren en voor rente op mijn bezit moeten zorgen.' Zijn talent wordt dan aan de andere knecht gegeven en net voordat de luie knecht buiten gegooid wordt, zegt de heer en meester: "Aan ieder die heeft, zal gegeven worden, (...); maar wie niet heeft, hem zal nog ontnomen worden zelfs wat hij heeft." Het zal u niet verbazen dat de gelijkenis van de talenten vaak, zelfs té vaak, wordt opgevat als een goedkeuring van kapitalisme. Er zijn zelfs Bijbelcommentaren die dat lijken te suggereren. En de verwarring daarover is soms groot. In de tachtiger jaren van de vorige eeuw, toen ik op het Amerikaans College woonde, was er een studievergadering van lekengeleerden die een antwoord schreef op een brief van de Amerikaanse bisschoppen over de Sociale leer van de Kerk en de Amerikaanse economie. De brief van de lekenvergadering vertelt dat de gelijkenis van de wijze en dwaze maagden laat zien dat goede bedoelingen niet genoeg zijn; daar zitten ze wel naast de kwestie maar niet heel érg. De brief vertelt verder dat de gelijkenis van het Laatste Oordeel laat zien dat we zorg moeten hebben voor de armen en noodlijdenden. Daar hebben ze gelijk. Maar dan nemen ze de derde gelijkenis uit hetzelfde hoofdstuk van Matteüs, dat is de gelijkenis van vandaag, die van de talenten. Dan vertelt de brief dat er zware straffen rusten op de mensen die geen nieuwe rijkdom voortbrengen uit de talenten die God hen heeft toevertrouwd. De gelijkenis van de talenten zou ons dan helpen begrijpen wat het morele vuur is voor de Amerikaanse economie. Daar gaat de brief compleet de mist in, want hij probeert dan het kapitalisme tot onderdeel te maken van het Evangelie. En dat is on-Bijbels en zelfs anti-Bijbels en tegengesteld aan de inhoud van het katholieke christendom, maar natuurlijk ook van veel andere christenen. Ook al kunnen mensen gemakkelijk tot dit soort gedachten komen, het heeft met de inhoud van Jezus' gelijkenis geen barst te maken.

De drie gelijkenissen in één hoofdstuk bij Matteüs, gaan over het einde der tijden, het einde van de wereld en het einde van ons leven. Daarom worden ze ook gelezen op het einde van het kerkelijk jaar. Wat ons ook wordt gegeven: geld, talent, kansen, is bedoeld om vrucht te dragen voor Gods koninkrijk, voor de glorie van God en de redding van mensen. De gelijkenis van het laatste oordeel, maakt iets heel duidelijk. Het volledige oordeel van de hele geschiedenis en van ieder mens persoonlijk is gebaseerd op de eenvoudige vraag wat we hebben gedaan voor de minste van onze broeders en zusters. Je moet je talenten gebruiken om geloof, leven en liefde te brengen. Je mag ze investeren voor je zelf en je moet ze ook gebruiken ten bate van anderen. Je mag je talenten niet uit luiheid of angst verbergen. Daar zit ook het grote probleem van de knecht die het talent begraaft. Hij handelt geen enkel ogenblik uit liefde. Hij houdt ook niet van zijn heer; hij is alleen dodelijk bang van hem. Daar zit voor ons ook het probleem: wie bang is voor God kan niet gelovig zijn.

De gelijkenis gaat niet over winst maken, over groei in de economie of over beurshandel of ondernemerschap. Al die dingen kun je heel christelijk en gewetensvol doen. Het gaat erom wat we doen met onze financiën en alle talenten die we hebben. Als iemand denkt dat het vergaren van rijkdom een goed op zich is, dan vergist die persoon zich ernstig. Dan is dat een heel ernstige dwaling. Als u dat niet van mij wilt aannemen, neem het dan aan van Jezus Christus die zegt: “Pas op voor iedere vorm van hebzucht! Ook al heeft een mens nog zo veel, zijn leven bezit hij niet.” (Lukas 12:15) Als Jezus deze waarschuwing heeft gegeven, vertelt hij het verhaal over de rijke man die in grote overvloed van zijn land had geoogst. U kent het verhaal waarschijnlijk wel. De rijke man ging grotere schuren bouwen voor zijn oogst. En hij zegt dan bij zichzelf: “Je hebt daar nu heel wat liggen, jongen, je kunt jaren vooruit. Rust nu maar eens uit, eet, drink en neem het ervan.” Bij monde van Jezus noemt God dit soort mensen dwazen, omdat zij de rijkdom alleen voor zichzelf bewaren en niet rijk zijn in Gods ogen.

Er staat geen enkele aanbeveling in de Bijbel voor het kapitalisme, en het is heel erg duidelijk dat het vergaren van rijkdom niet alleen dwaas is, maar ook moreel kwaad. Dat vinden we al in de lofzang van Maria, het Magnificat; daar staat immers: “Machthebbers heeft Hij van hun troon gehaald, geringen gaf Hij een hoge plaats. Hongerigen overlaadde Hij met het beste, rijken heeft Hij met lege handen weggestuurd.” Er zijn in de Evangelies méér waarschuwingen tegen het geld, dan tegen alle andere dingen. Dus een rijke katholiek die veel winst maakt wordt goed geadviseerd door Jezus om zij winsten en talenten in te zetten voor het welzijn van iedereen.

De rijkdom die voortkomt uit onze arbeid moet gebruikt worden voor de eer van God en voor hulp aan mensen. Als kapitalisme zou werken, dan zou het allereerst een goed systeem moeten zijn om God te dienen, én de armen, de daklozen en de hongerige mensen te dienen. Maar dat is niet zo, want

kapitalisme wekt juist de hebzucht en die wordt door dat systeem gezien als een deugd. Het is natuurlijk een grote ondeugd.

De betrouwbaarheid van de twee andere knechten die met hun talenten winst maken, oogst lof van hun heer. Dat is niet omdat ze meer geld bijeen hebben gebracht. Het is omdat de rijkdom van leven die aan hen is gegeven, geïnvesteerd werd in de opbrengst van werken van geloof, hoop en liefde.

Of we nu miljonairs zijn of bedelaars: we worden getoetst op de vraag: “Wat heb je voor de minsten der mijnen gedaan?” Immers, wat je voor de minste mensen doet, doe je Voor God, voor de eeuwige liefde.

Norbert Schallenberg, pastor